

Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár

e-mail: leveltar@veszpremiersekseg.hu

Tel.: (88) 426-088

TÁJÉKOZTATÓ

2015. augusztus 26-án

Veszprémben,

Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskolán

megrendezésre kerülő a

„Háborús évek. A veszprémi egyházmegye a második világháborúban” című tudományos konferenciáról

A Veszprémi Érsekség 2013-ban újjáalakult Egyháztörténeti Bizottsága a jeles elődök példája nyomán arra törekszik, hogy ösztönözze a Főegyházmegye múltjára vonatkozó források feltárását, valamint a maga szerény eszközeivel elősegítse a kutatási eredmények publikálását. A Bizottság kidolgozott egy középtávú (8–10 éves programot) annak érdekében, hogy egy évtized múltán már elegendő nyersanyag és alkotói gárda álljon készen a Veszprémi Főegyházmegyében régóta hiányzó egyházmegye-történeti kötet(-ek) megírására. A koncepció megalapozása már a kétezres évek közepétől elkezdődött a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola által korábban szervezett egyháztörténeti konferenciák megrendezésével. Az augusztusi, mindenki számára ingyenesen látogatható tudományos szimpózium e munka folytatását jelenti.

A tervezett tematikus konferenciáink sorában az első, a 2014-ben megrendezett „*Szerzetesrendek a veszprémi egyházmegyében*” című szimpózium volt. Az idei évben egy szűkebb, de hatásában máig érezhető időszak alkotja a konferencia témáját. A második világháború nemcsak a város, hanem tágabban a Dunántúl és az egész ország életére hatással volt. A „*Háborús évek. A veszprémi egyházmegye a második világháborúban*” című konferencián tizennégy előadás hangzik majd el, amelyek a tavalyi rendezvényünkhöz hasonlóan **új kutatási eredményeket** tartalmaznak, és a püspökség életét mutatják be az 1939–1945 közötti vészterhes időszakban. Ezek között megtalálhatók a püspöki székváros életére, az egyes püspökök tevékenységére, a püspöki hivatal működésére és a háborúnak az egyházmegye területén élt nemzetiségekre gyakorolt hatására vonatkozó beszámolók is. Referátumok hangzanak el továbbá a Mindszenty József püspök felhívására az egyházmegye plébániáiról érkezett háborús kárjelentések vonatkozásában.

A rendezvény során a tudományos előadások mellett a Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár két idén megjelenő, a konferencia sorozathoz kapcsolódó kiadványát is bemutatjuk. Az 1933 óta létező, a *Veszprémi egyházmegye múltjából* könyvsorozat 26. és 27. kötetét az egész napos rendezvény délutáni szekciójában tárjuk az érdeklődők elé. A sorozat 26. kötetében a „Szerzetesrendek a veszprémi egyházmegyében” címmel tavaly megrendezett konferencia 23 tanulmányá szerkesztett előadása olvasható. A 27., „Folytonos fegyverropogás közepette” című kötet pedig egy forráskiadvány, amely a Mindszenty József püspök felhívására érkezett beszámolókat tartalmazza, valamint más, az egyházmegyét a háborús években a német, a magyar és a szovjet hadsereg által okozott veszteségekről szóló feljegyzéseket is gyűjtöttük össze benne.

Bízunk benne, hogy a konferencia és a bemutatandó két kiadvány, valamint a rendezvény előadásaira épülő később megjelenő tanulmánykötet hozzájárul majd ismereteink bővítéséhez a veszprémi egyházmegye történetével kapcsolatban.

Minden kedves érdeklődőt arra kérünk, az augusztus végi konferenciával kapcsolatban szíveskedjen a Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár, illetve a Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola honlapjairól tájékozódni: www.leveltar.veszpremiersekseg.hu, www.vhf.hu internetes oldalakról.

Veszprém, 2015. augusztus 17.

Dr. Karlinszky Balázs
levéltár-igazgató

Háborús évek. A veszprémi egyházmegye a második világháborúban

egyháztörténeti konferencia

Veszprém, 2015. augusztus 26.

A konferencia időpontja: 2015. augusztus 26.
Helyszín: Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola
8200 Veszprém, Jutasi út 18/2.

Fővédnökök: Dr. Márfi Gyula érsek
Dr. Varga István rektor
Porga Gyula, Veszprém város polgármestere

PROGRAM

- 9.00. Fővédnöki köszöntők
- 9.15. Nagy Szabolcs (Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltára)
Veszprém a második világháborúban
- 9.35. Karlinszky Balázs (Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár)
A veszprémi püspöki aula a világháború éveiben
- 9.55. Petrik Iván (Magyar Nemzeti Levéltár Veszprém Megyei Levéltár Pápai Fióklevéltára)
A pápai Szent Anna plébánia megalapítása (1943) és első éve
- 10.15. Gianone András (Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium)
Az Actio Catholica a veszprémi egyházmegyében Czapik Gyula püspöksége idején

10.35–10.50 Hozzászólások, kávészünet

- 10.50. Rétfalvi Balázs (Szombathelyi Püspöki Levéltár)
Czapik Gyula veszprémi püspöksége
- 11.10. Soós Viktor Attila (Nemzeti Emlékezet Bizottsága)
Apor Vilmos győri püspök kapcsolata a veszprémi egyházmegyével
- 11.30. Bank Barbara (Nemzeti Emlékezet Bizottsága)
Bánáss László debreceni plébános, későbbi veszprémi püspök kapcsolata majdani egyházmegyéjével

11.50–12.10 Hozzászólások

12.10–13.00 Szünet

- 13.00 KÖNYVBEMUTATÓ:** a Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár idei kiadványai
- *Szerzetesrendek a veszprémi egyházmegyében. A Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskolán 2014. augusztus 27–28-án rendezett konferencia előadásai.* (A veszprémi egyházmegye múltjából 26.)
 - *Folytonos fegyverropogás közepette. Források a veszprémi egyházmegye második világháborús veszteségeiről I.* (A veszprémi egyházmegye múltjából 27.)

13.30. Gárdonyi Máté (Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola)

A zsidótörvények hatása a veszprémi egyházmegyében

13.50. Balogh Gábor (szociológus, konfliktuskutató)

Ember- és lélekmentés: A Magyar Szent Kereszt Egyesület a veszprémi egyházmegyében.

14.10. Ritter György (PTE BTK)

A német nemzetiségű falvak lakosságának evakuálása 1944 decemberében

14.30–14.50 Hozzászólások, kávészünet

14.50. Tóth Krisztina (Lendület Egyháztörténeti Kutatócsoport)

A veszprémi püspökség és káptalan gazdálkodása a világháború idején

15.10. Balogh Margit (MTA BTK Történettudományi Intézet)

A veszprémi püspökség gazdálkodásának problémái Czapik Gyula püspöksége után

15.30. Varga Tibor László (Veszprémi Érseki és Főkáptalani Levéltár)

A veszprémi egyházmegye háborús kárai

15.50. Adriányi Gábor (MTA BTK Történettudományi Intézet)

Korreferátum: Visszaemlékezés a nagykanizsai háborús évekre

16.10 – Hozzászólások, zárszó

A könyvbemutatón ismertetendő kiadványaink:

A Veszprémi Érsekség Egyháztörténeti Bizottsága 2014 augusztusában konferenciát szervezett „Szerzetesrendek a veszprémi egyházmegyében” címmel. Az ott elhangzott előadások alapján született meg ez a tanulmánykötet, amely közel két tucat tanulmányt tartalmaz a mindenkori veszprémi egyházmegyében megtelepedett férfi és női szerzetesrendekkel kapcsolatban. A konferencia szekciónak megfelelően a kötet négy nagyobb egységre tagolható, így írások olvashatók benne a középkori, a kora újkori és újkori (16–19. század), a művelődéstörténet és a legújabb kori (20. század) veszprémi egyházmegye-történet vonatkozásában. A szerzetesrendek témájú tanulmányok egy-egy szerzetesi közösség életét, nyelvészeti, paleográfiai és irodalomtörténeti kérdéseket, továbbá szerzetesi életutakat mutatnak be. Kapcsolódási pontjuk, hogy mindegyikük a korábbi veszprémi püspökség (ma: érsekség) területéhez köthető, így megfelelő alapul szolgálhatnak a konferencia-szervezők elkészítésének a később elkészítendő egyházmegye-történeti összefoglaláshoz nyújthatnak adalékokat.

A veszprémi egyházmegye múltjából 26.

SZERZETESRENDEK A VESZPRÉMI EGYHÁZMEGYÉBEN

VESZPRÉM • 2015

26

SZERZETESRENDEK A VESZPRÉMI
EGYHÁZMEGYÉBEN

26

SZERZETESRENDEK A VESZPRÉMI
EGYHÁZMEGYÉBEN

*Folytonos példány
2 példány alapjára
VII. 1945. V. 16.
Károlyi Tibor*

Körlevél a háborús károkról és az újjáépítésről.

Közel tizenöt év teltével...

Mindszenty József veszprémi püspök a nyilasok fogságában töltött közel öt hónap után, 1945. április 20-án tér vissza székvárosába. Utja során Veszprém és Zala megye plébánosaitól értesült egyházmegyéje állapotáról, a frontárhocok okozta, a tatárjáráshoz hasonló mértékű pusztulásról. Akadályoztatasa és az egyházmegyéért csapások miatt a későbbi hercegprímás tájékoztatót kívánt a helyszínről, ezért április végére egy nyolc pontból álló kérdőívet állított össze. Ez „háborús károkról” kérdőív néven került a korabeli egyházmegyei iktatásba és a papság tudatába. Valójában ez nem csupán a háborús veszteségek elől származó adó kérdőív, hanem az egyházmegye állapotát, a második világháborús front átvonulása utáni helyzetét részletesen felmérés volt. A károkat összesítő statisztika szeptemberben püspöki körlevél formájában jelent meg. A felmérés pillanatképet ad a háború utáni új idők „érvényes szelvé” által a földesúri kárpénz meg-helyezett helyi viszonyokról.

A második világháborús lezárultán hatven éves évfordulóján megjelenő forráskiadványunk gerincét a püspök felhívására az 1944–1945-ös eseményekről bővekező több mint háromszáz plébániai beszámoló alkotja. Ezt a Dunántúli közép- és Drávától a Bakony keleti széléig húzódó akkori veszprémi egyházmegye egészére vonatkozó más jellegű, a német, a magyar és a szovjet hadsereg okozta anyagi és erkölcsi kártételekről tájékoztató források egészíti ki.

NB. Számokban 46 példányt nyomtattak, nagy mennyiségű példányt nem lehetett nyomtatni.

1190
1815
1851. XI. 11.
Háborús károkról
A veszprémi egyházmegye múltjából 27.

FOLYTONOS FEGYVERROPOGÁS KÖZEPETTE

VESZPRÉM • 2015

27

FOLYTONOS FEGYVERROPOGÁS
KÖZEPETTE

27

FOLYTONOS FEGYVERROPOGÁS
KÖZEPETTE